

Hình ảnh người lính khác, trong nhạc Nguyễn Văn Đông

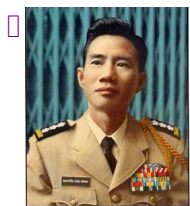
Tác Giả: Du Tô Lê

Thứ Tư: 02 Tháng 12 Năm 2009 05:21

Chúng ta có thể nói mà, không sai lắm rằng, dân tộc nào cũng có cho riêng mình, một bài “Chiêu hồn tử sĩ.”

Tử sĩ, hình ảnh người lính trải qua nhiều đau khổ, chết cho quê hương, tự quốc gia. Do đó, ngay cả thời bình, hình ảnh người lính cũng xuất hiện rất thường, trong thi ca và, trong âm nhạc. Hình ảnh họ chi, nằm ở đâu đó, là một điểm nhấn chìm, đem triển miên trong chiến tranh.

Đã i Tá Nhác sĩ Nguyễn Văn Đông thäi trä. (Hình: Trung Tâm Thúy Nga)

Chân dung người lính, nói một cách đơn giản; họ còn được gọi một cách văn vẻ là “chinh phu,” “chinh nhân” hoặc, “chiến sĩ”... được mô tả như thế nào (?) ra sao (?) thì, chúng tùy thuộc cảm quan từng tác giả. Chúng không nhất thiết phải gặp nhau, hay chỉ có một diện mạo. Thí dụ nhạc sĩ Lê Thäng, người đã sáng tác nhiều bài cho nền tân nhạc Việt Nam, một trường ca bất tử: Trường ca “Hòn Väng Phu.” Với trường ca này, chính họ Lê cho biết, được gọi là tác phẩm “Chinh Phä Ngâm Khúc” của bà Đoàn Thä Điäm. Nên, người lính trong “Hòn Väng Phu” của Lê Thäng là một “chinh phu.” Một số nhạc phẩm của nhiều nhạc sĩ khác, thì người lính trong ca khúc của họ, lại được gọi một cách dung dä, là “binh sĩ.” Thí dụ hình ảnh người lính trong ca khúc “Ly Räu Mäng” của nhạc sĩ Phạm Đình Chäng. Một ca khúc như viên ngọc quý, càng ngày càng “lên nước” với thời gian. Trong ca khúc mà chúng ta thường nghe trong mỗi dịp Xuân về, họ

Hình ảnh người lính khác, trong nhà thơ Nguyễn Văn Đông

Tác Giả: Du Tử Lê

Thứ Tư: 02 Tháng 12 Năm 2009 05:21

Phổ nhạc cũng đã dành một vị trí trên trang thơ cho người lính, qua câu nhà thơ:

“...Rót thêm tràn đũa chén quan san / chúc người lính sĩ lên hàng / chiến đấu công thành / sáng cuộc đời / mang người lính vì Nước quên thân mình.” (1)

Một trong những bài thơ nổi bật của dân tộc và, một nhà thơ Việt Nam là thơ ông xuyên chòm, đứng trong chiến tranh, ly tán! Vì thế, hầu như nhà thơ sĩ nào cũng có 20 năm văn học, nghề thuở đầu miền Nam, ít hay nhiều, cũng đã ghi nhận hình ảnh người lính. Hình ảnh này có thể thể hiện thoáng thoáng, rõ nét. Đích danh.

Vì vai trò của người lính ở đâu, giai đoạn nào, cũng vẫn là cái nhiệm vụ sẵn sàng chiến đấu, hy sinh để bảo vệ quê hương, bảo vệ nội địa; nên chân dung người lính thơ ông được mô tả một cách hào hùng, làm nổi bật hình ảnh người lính trong ca khúc “Biết Kinh Khó” (nhà thơ Minh Khó, nhà thơ Hoài Linh):

“Bên này! Khi nào ai hỏi đến tên tôi / đến tôi lính chiến cánh chim tung trời / ngày nào khi đến nhà tôi / hát binh đao / giữa đoàn hùng binh có tôi đi hàng đầu / trời về thành đô nắm tay ta mang nhau.”
Nhà thơ lãng mạn, mang tính biểu tượng của thơ, nhà thơ hình ảnh người lính, trở thành thơ ông binh, trong ca khúc “Ngày Trưa Về” của Phạm Duy:

“Ngày trưa về có anh nông phu chèo ghe ngược xuôi / vì thơ ông yêu anh nên ngày trưa về / có con trâu xanh hát lòng giúp đỡ...”

Ở một thể loại khác, cũng đến nhà thơ Phạm Duy, trong ca khúc “Khó Về Cho Em” (nhà thơ Linh Phạm) thì, chân dung người lính ông là:

“Em hỏi anh, em hỏi anh bao giờ trở lại / xin trở lại, xin trở lại mai một anh về / anh trở về có thể bóng chiến tranh Pleime / hay Địch Cờ, Địch Xoài, Bình Giã / anh trở về, anh trở về hàng cây nghiêng ngả / anh trở về có khi là hòm gỗ cài hoa / anh trở về trên chiến trường ca / trên trời thả súng màu tang thương /... / Anh trở về chiến trường hoang vắng / Poncho buồn làm kín hờn anh / anh trở về tóc em xanh / chít khăn xô lên đầu về mãi... em ơi!”

Trong 20 năm tân nhạc miền Nam, Việt Nam, Nguyễn Văn Đông cũng là một nhà thơ sĩ nổi tiếng không chỉ với một hai ca khúc viết về người lính mà, với hầu hết những ca khúc ông viết về đời sống.

Những ca khúc làm thành tên tuổi ông như ca khúc “Phiên Gác Đêm Xuân,” ông sáng tác năm 1956, khi đang đóng quân ở Khu 9, Địch Tháp Mười. Hai ca khúc nổi tiếng khác của nhà thơ Nguyễn Văn Đông cũng được ra đời sau đó, là ca khúc “Chiều Mưa Biên Giới,” khi ông đóng quân ở miền biên giới Việt-Miên và “Mây Đám Sơn Khê,” khi đến trú ẩn vùng cao nguyên Trung phần.

Những chân dung hay, hình ảnh người lính trong các ca khúc của nhà thơ Nguyễn Văn Đông, tuy cũng đem tính thơ mộng... Nhưng đó là cái thơ mộng dung dị, nhân bản, gần gũi đời sống, với đám đông, những người lính vô danh.

Ông không vẽ chân dung người lính của ông bằng hình ảnh hào hùng làm nổi bật, như hai nhà thơ sĩ Minh Khó và Hoài Linh. Người lính trong ca khúc của Nguyễn Văn Đông có thể đi hàng... cuộc chiến, của đoàn quân chiến tranh trở về quê hương - Thăm chí, hầu cũng có thể vẽ một trong những cuộc duyệt binh, mang thơ ông trở về; khi ông viết:

“Đón giao thừa một phiên gác đêm / chào xuân đến súng xa vang rộn / xác hoa tàn rơi trên bóng súng / nghe rộn pháo tung bay, nghe đâu hoa lá rơi /...? Ông mong nhiều / vì một ông chờ đợi mây chiều / tôi duyên người năm năm tháng tháng / mong chờ ánh xuân sang, nghe đâu đêm chờ đi / Chờ biên thùy này xuân tôi chờ / tình lính chiến khác chi bao người / nếu xuân về tang thương khắp nơi / thơ ông này khó cho về, thì đến ông đến xuân ơi! (Trích “Phiên Gác Đêm Xuân”)

Ông cũng không quên những người lính của ông phải là người ở ngoài đời sống chiến tranh lý tưởng, như chiến tranh Pleime, Địch Cờ... mà, chỉ là những cá nhân bình thường, với những tâm

Hình ảnh người lính khác, trong nhà c Nguyễn Văn Đông

Tác Giả: Du T Lê

Thứ Tư: 02 Tháng 12 Năm 2009 05:21

ình, nh ng khát khao, nh th ng đ i th ng:

“V đầu anh h i m a r i chi u nay / L ng tr i nh s c mây pha h ng / đ ng r ng chi u cô đ n chi c bóng / ng i tìm v trong h i áo âm / g i ni m xa xă/ Ng i đi khu chi n th ng ng i h u ph ng / th ng màu áo g i ra sa tr ng / lòng tr n còn t v ng Khanh t ng / thì đ ng tr n còn m a bay gió cu n / còn nhi u anh i!” (Trích “Chi u M a Biên Gi i”)

Ông cũng không qu quy t r ng, ng i lính c a ông s tr v b ng m t chi c quan tài có “cài hoa.” Mà, chân dung ng i lính trong nhà c Nguyễn Văn Đông là m t chân dung bình đ , không quá đ c bi t. Không ngo i . Đó là m t con ng i nh b t c m t con ng i nào thu c v đám đông. Vì ngoài b n ph n ng i lính, thì trong th m sâu c a tâm h n ng i lính, v n là m t con ng i (nh m i ng i,) v i cá tính, rung đ ng, c m nh n chân th t khi đ i đ u, c sát v i th c t và v n m nh chung c a dân t c:

“Anh đ n thăm, áo anh mùi thu c súng / ngoài m a khuya lê thê, qua ngàn ch n s n kê / non n c i, h n thiêng c a núi sông / k t trong lòng th h , nghìn sau n i nghìn x a / Bao c m gi a khung tr i phiêu lãng / ch mùa xuân t i sáng, nh ng mùa th m ch a sang / anh đ n đây r i anh nh bóng mây / ch n ph ng tr i m nh, hòa chung mái nhà tranh / Anh nh làn gió, ham ng c xuôi theo đ ng mây / tóc t i b i ng gió b n ph ng / n c non còn đó, m t t c lòng / không m xóa cùng năm tháng / m y ai ra đi h n v / d t n t t duyên...”

(Trích “M y D m S n Khê”)

Nh c sĩ Hoàng Thi Thao, m t ng i g n bó v i sinh ho t âm nh c t nh ng năm gi a th p niên 1950, khi ông còn r t nh , cho bi t, ng i đ u tiên trình bày ca khúc “Chi u M a Biên Gi i” c a Nguyễn Văn Đông là ca, nh c sĩ Tr n Văn Tr ch. H Tr n mang ca khúc này qua Pháp trình di n. Khi tr v Sài Gòn, vào đ u năm 1960, t i r p H ng Đ o, cùng v i n ca sĩ Thái Thanh, ông đã trình bày ca khúc y v i ban Đ i Hòa T u do nh c tr ng Nghiêm Phú Phi đ i u khi n. Bên c nh đó, theo m t b n tin đ c ph bi n trên trang m ng Bách Khoa Toàn Th M Wikipedia thì, sau khi hai ca khúc “Chi u M a Biên Gi i” và “M y D m S n Khê” c a nh c sĩ Nguyễn Văn Đông đ c b ng h u trong gi i, tr n tr ng gi i thi u v i qu n chúng, tác gi đã g p nhi u khó khăn t B Thông Tin Sài Gòn... C th , năm 1961, b này đã ra quy t đ nh c m ph bi n hai ca khúc v a k v i lý do: N i dung “ph n chi n!” Có th đ a t i s sa sút tinh th n c a nh ng ng i lính tr n đóng nh ng vùng h o lánh, núi non, biên gi i...

Hôm nay, nhìn i, ng i ta th y, nh c sĩ Nguyễn Văn Đông không ch cho nh ng ng i yêu nh c c a ông, m t chân-dung-khác v ng i lính mi n Nam Vi t Nam, 20 năm. Mà, i nhi u ca khúc còn i, ông v n trung thành v i c m nh n r t nhân b n, r t con ng i c a mình. Dù cho hình nh hay, chân dung c a ng i lính, trong ca khúc c a h Nguyễn Văn Đông, không đ c chính quy n th i đó, ch p nh n.

Du T Lê

(M i đ c Th Năm tu n sau 3 Tháng M i Hai, 2009: “Nguyễn Văn Đông và, đi m đ ng chông chênh gi a hai đ u t , h u.”)

Chú thích:

(1) Nh c sĩ Phạm Đình Ch ng t ng ghi i trong tuy n t p nh c nhan đ “Ph m Đình Ch ng, Ly R u M ng” do Ph m Thành xu t b n t i Hoa K , 1991, thì: Ca khúc “Ly R u M ng” đ c ông sáng tác năm 1955 t i Sài Gòn. Đ đ ăng trong giai ph m Xuân Đ i M i; theo yêu c u c a c Tr n Văn Ân và, nhà văn quá c Nguyễn Đ c Qu nh, là hai ng i ch tr ng báo này.